

Domovská stránka>Súdne konania>Občianskoprávne veci>Súd ktorej krajiny má zodpovednosť?

Súd ktorej krajiny má zodpovednosť?

Lotyšsko

1 Mám sa obrátiť na všeobecný súd alebo na špecializovaný súd (napríklad pracovný súd)?

Zákonom o občianskom súdnom konaní (*Civilprocesa likums*) sa zaručuje, že každá fyzická aj právnická osoba má právo na súdnu ochranu svojich občianskych práv v prípade, že jej práva boli porušené alebo sa stali predmetom sporu, ako aj na súdnu ochranu akéhokoľvek záujmu chráneného zákonom. Vo všeobecnosti je pravidlom, že všetkými občianskoprávnymi spormi sa zaoberajú sudy v rámci riadnych súdnych konaní. Vo výnimočných prípadoch, a len keď je tak stanovené v právnych predpisoch, sa môžu občianskoprávne spory rozhodovať v iných mimosúdnych konaniach. Ak to právne predpisy umožňujú, sudy prerokúvajú a rozhodujú aj iné právne veci fyzických a právnických osôb, ktoré svojou povahou nie sú občianskoprávnymi spormi. Vo všetkých prípadoch o pridelení sporu rozhoduje súd alebo sudca. Ak súd alebo sudca uzná, že spor nepatrí do právomoci súdu, v rozhodnutí sa uvedie orgán zodpovedný za rozhodnutie sporu.

Bežné pravidlá príslušnosti podliehajú aj istým výnimkám, v rámci ktorých sa určuje úroveň súdu, ktorý sa má vecou zaoberať ako súd na prvom stupni. V Lotyšsku funguje od 31. marca 2021 špecializovaný súd pre obchodné veci, ktorý prejednáva niektoré druhy občianskoprávných a trestných vecí.

2 V prípade, ak sú príslušnými súdmi všeobecné sudy (t. j. sudy, ktoré majú právomoc v takýchto prípadoch), ako môžem zistiť, na ktorý by som sa mal obrátiť?

V občianskoprávných veciach pôsobia ako sudy prvého stupňa okresné sudy (*rajona tiesa*) a mestské sudy (*pilsētas tiesa*). Súd mestskej časti Vidzeme v Rige (*Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa*) skúma veci, v ktorých spisy súvisia so záležitosťami štátneho tajomstva, a veci týkajúce sa ochrany patentov, topografie polovodičových výrobkov, dizajnov, ochranných známk a zemepisných označení. Úrad pozemkového registra okresného (mestského) súdu skúma návrhy na nesporné vymáhanie záväzkov (*bezstrīdus piespiedu izpildīšana*) a nútené vymáhanie záväzkov s výzvou (*saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtība*), ako aj návrhy na potvrdenie vyhlásení o dražbe (*izsoles aktu apstiprināšana*) okrem ich potvrdzovania vo veciach, ktoré sa týkajú konkurzného konania.

2.1 Existuje rozdiel medzi všeobecnými občianskoprávnymi súdmi vyššieho a nižšieho stupňa (napríklad okresné sudy ako sudy nižšieho stupňa a krajské sudy ako sudy vyššieho stupňa), a ak áno, ktorý z nich je príslušný v mojom prípade?

Vyšší súd nemôže zisťovať skutkový stav veci, ak ju predtým neprerokoval nižší súd. V občianskoprávných veciach je súdom prvého stupňa okresný alebo mestský súd, prípadne krajský súd (*apgabaltiesa*). V občianskych súdnych konaniach veci prerokúva a rozhoduje miestne a vecne príslušný prvostupňový súd.

2.2 Miestna príslušnosť (je pre môj prípad príslušný súd v meste A alebo v meste B?)

Občianskoprávne veci sa na prvostupňové prerokovanie pridávajú súdom na rôznych úrovniach v závislosti od predmetu konania – veci sa triedia podľa kategórie alebo povahy návrhu. Sudy na rovnakej úrovni však majú svoju vlastnú miestnu príslušnosť.

2.2.1 Základné pravidlo miestnej príslušnosti súdov

Vo všeobecných postupoch týkajúcich sa miestnej príslušnosti sa určuje, že návrh proti fyzickej osobe prerokúva súd, v ktorého obvode sa nachádza ohlásené miesto pobytu osoby (článok 26 zákona o občianskom súdnom konaní). Návrh proti právnickej osobe sa prerokuje na súde, v ktorého obvode sa nachádza registrované sídlo právnickej osoby. Príslušnosť súdu prvého stupňa sa teda určuje na základe predmetu sporu a pravidiel miestnej príslušnosti.

2.2.2 Výnimky zo základného pravidla

V zákone o občianskom súdnom konaní sa stanovujú aj výnimky z pravidiel miestnej príslušnosti v občianskoprávných veciach, keď si navrhovateľ môže vybrať, či predloží návrh podľa všeobecných ustanovení o miestnej príslušnosti, t. j. či sa obráti na súd, ktorý je príslušným súdom pre ohlásené miesto pobytu alebo miesto registrovaného sídla odporcu, alebo či predloží vec na inom súde prvého stupňa na rovnakej úrovni, ktorý je v právnych predpisoch určený ako alternatívny súd.

2.2.2.1 V ktorých prípadoch si môžem vybrať medzi súdom v mieste bydliska odporcu (súd určený uplatnením základného pravidla) a iným súdom?

Návrh proti odporcovi, ktorý nemá ohlásené miesto pobytu, sa podáva na súde, ktorého príslušnosť sa určuje na základe skutočného miesta pobytu odporcu. Ak nie je známe skutočné miesto pobytu odporcu alebo odporca nemá trvalé miesto pobytu v Lotyšsku, nárok sa uplatní na súde, v ktorého obvode sa nachádza akýkoľvek nehnuteľný majetok vo vlastníctve odporcu alebo jeho posledného známeho miesta pobytu.

V niektorých prípadoch vymedzených v zákone si navrhovateľ môže vybrať, či si svoj nárok uplatní na súde, ktorého príslušnosť sa určí na základe ohláseného miesta pobytu príp. registrovaného sídla odporcu, alebo na inom súde.

2.2.2.2 V ktorých prípadoch si musím vybrať iný súd ako je súd v mieste bydliska odporcu (súd určený uplatnením základného pravidla)?

Pravidlá súvisiace s prípadmi, keď príslušný súd vyberá navrhovateľ, sú uvedené v článku 28 zákona o občianskom súdnom konaní, kde je uvedený podrobný zoznam druhov právnych vecí a alternatívnych súdov, na ktorých si možno nárok uplatniť:

návrh v súvislosti s činnosťami dcérskej spoločnosti alebo obchodného zastúpenia právnickej osoby možno podať aj na súde, v ktorého obvode sa nachádza registrované sídlo dcérskej spoločnosti alebo obchodného zastúpenia,

návrh týkajúci sa vymáhania výživného na deti alebo rodičov alebo určenia otcovstva možno podať aj na súde v ohlásenom mieste pobytu navrhovateľa,

návrh týkajúci sa ujmy na zdraví [články 1635, 2347 – 2353 občianskeho zákonníka (*Civillikums*)] možno podať aj na súde v ohlásenom mieste pobytu navrhovateľa alebo v mieste, kde k ujme došlo,

návrh týkajúci sa škody na majetku fyzickej alebo právnickej osoby možno podať aj na súde v mieste, kde bola škoda spôsobená,

návrh týkajúci sa reštitúcie majetku alebo náhrady jeho hodnoty možno podať aj na súde v ohlásenom mieste pobytu navrhovateľa,

návrhy týkajúce sa námorných záležitostí možno podať aj na súde v mieste, kde bolo zaistené plavidlo odporcu,

návrh proti viacerým odporcom, ktorí žijú na rôznych miestach, možno podať na súde v mieste pobytu alebo v mieste registrovaného sídla jedného z odporcov,

návrh na rozvod alebo vyhlásenie manželstva za neplatné možno podať na súde podľa voľby navrhovateľa alebo v ohlásenom mieste pobytu navrhovateľa, ale ak ho nemá, na súde v skutočnom mieste pobytu navrhovateľa, ak:

maloleté deti bývajú s navrhovateľom,

ide o rozvod manželstva s osobou, ktorá je vo výkone trestu odňatia slobody,

ide o rozvod manželstva s osobou, ktorá nemá ohlásené miesto pobytu, ktorej miesto pobytu nie je známe alebo ktorá žije v zahraničí; návrh vyplývajúci z pracovnoprávneho vzťahu možno podať aj na súde, v ktorého obvode sa nachádza ohlásené miesto pobytu alebo miesto výkonu práce navrhovateľa.

Ak v uvedených prípadoch navrhovateľ nemá ohlásené miesto pobytu, návrh možno podať aj na súde, v ktorého obvode sa nachádza jeho skutočné miesto pobytu.

Existuje aj ustanovenie o výlučnej príslušnosti v občianskoprávných veciach, ktorým sa rušia nielen všeobecné pravidlá určovania miestnej príslušnosti, ale aj ďalšie formy miestnej príslušnosti. V týchto veciach sa príslušnosť určuje na základe druhu návrhu:

návrh týkajúci sa vlastníckych alebo akýchkoľvek iných majetkových práv k nehnuteľnému majetku alebo k jeho príslušenstvu, alebo návrh týkajúci sa zápisu takýchto práv do pozemkového registra alebo výmazu takýchto práv a vylúčenia majetku z evidencie nehnuteľností sa musí podať na súde, v ktorého obvode sa majetok nachádza,

keď sa návrh týka majetku po zosnulom a nie sú známi dedičia, ktorí by boli potvrdení alebo ktorí by dedičstvo prijali, príslušným súdom je súd v ohlásenom alebo skutočnom mieste pobytu zosnulého. Ak sa však ohlásené alebo skutočné miesto pobytu zosnulého nenachádza v Lotyšsku alebo je neznáme, príslušným súdom je súd v mieste, kde sa nachádza majetok po zosnulom alebo jeho časť.

Výlučná príslušnosť môže byť stanovená aj v iných právnych aktoch.

Ďalej uvedené ustanovenia sa uplatňujú v prípadoch, na ktoré sa vzťahujú osobitné súdne postupy:

Návrh na schválenie osvojenia musí byť predložený súdu v ohlásenom mieste pobytu osvojiteľa, alebo ak ho nemá, v jeho skutočnom mieste pobytu. Návrh na zrušenie osvojenia musí byť predložený súdu v ohlásenom mieste pobytu žiadateľa, alebo ak ho nemá, v skutočnom mieste pobytu žiadateľa.

Návrh na schválenie osvojenia, ktorý predkladá cudzinec alebo osoba žijúca v zahraničí, musí byť podaný na súde v ohlásenom mieste pobytu osvojenca, ak je však osvojenec v starostlivosti mimo rodiny, návrh musí byť podaný súdu v mieste, kde sa starostlivosť mimo rodiny poskytuje (článok 259 ods. 2 zákona o občianskom súdnom konaní).

Návrh na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony v dôsledku duševnej poruchy alebo iného zdravotného problému sa podáva na súde v ohlásenom mieste pobytu osoby, alebo ak ho nemá, v skutočnom mieste pobytu; ak bola osoba umiestnená do zdravotníckeho zariadenia, návrh sa podáva súdu, v ktorého obvode sa toto zdravotnícke zariadenie nachádza (článok 264 zákona o občianskom súdnom konaní).

návrh na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony a na ustanovenie opatrovníka z dôvodu neusporiadaného alebo márnотratného spôsobu života, nadmernej konzumácie alkoholu alebo iných omamných látok sa podáva na súde v ohlásenom mieste pobytu osoby, alebo ak ho nemá, v skutočnom mieste pobytu (článok 271 zákona o občianskom súdnom konaní),

o veciach, ktoré sa týkajú opatrovníctva majetku neprítomnej alebo nezvestnej osoby, rozhoduje súd v poslednom známom mieste pobytu nezvestnej alebo neprítomnej osoby (článok 278 zákona o občianskom súdnom konaní),

návrh na vyhlásenie nezvestnej osoby za mŕtvu sa podáva na súde v poslednom známom mieste pobytu osoby (článok 282 zákona o občianskom súdnom konaní),

návrh na súdne určenie právnych skutočností sa podáva na súde v ohlásenom mieste pobytu navrhovateľa, alebo ak ho nemá, v skutočnom mieste pobytu osoby (článok 290 zákona o občianskom súdnom konaní),

návrh na zrušenie práv týkajúcich sa nehnuteľného majetku sa musí podať na súde v mieste, kde sa nehnuteľný majetok nachádza. Návrh na zrušenie akéhokolvek iného práva sa musí podať na súde v ohlásenom mieste pobytu navrhovateľa, alebo ak ho nemá, v jeho skutočnom mieste pobytu a v prípade právnickej osoby v mieste registrovaného sídla, ak sa v právnych predpisoch nestanovuje inak (článok 294 ods. 2 zákona o občianskom súdnom konaní),

návrh na zrušenie strateného, odcudzeného alebo zničeného dokladu a na obnovenie práv, ktoré s ním súvisia, sa musí podať na súde v mieste platby uvedenom na doklade, alebo ak miesto platby nie je známe, na súde v ohlásenom mieste pobytu dlžníka, ak je dlžníkom fyzická osoba, alebo ak ho nemá, v skutočnom mieste pobytu, alebo v prípade právnickej osoby v mieste registrovaného sídla. Ak však nie je známe ani miesto skutočného pobytu, ani registrované sídlo dlžníka, návrh sa musí podať súdu, v ktorého obvode bol doklad vydaný (článok 299 zákona o občianskom súdnom konaní),

návrh na odkúpenie nehnuteľného majetku sa musí podať na súde v mieste, kde sa majetok nachádza (článok 336 zákona o občianskom súdnom konaní), súd preskúma vec v súvislosti s konaním o právnej ochrane na základe adresy sídla dlžníka, ktorá bola v prípade dlžníka zaregistrovaná tri mesiace pred podaním návrhu na súd (článok 341.1 zákona o občianskom súdnom konaní),

vec týkajúcu sa konkurzného konania v súvislosti s právnickou osobou na základe návrhu dlžníka, veriteľa alebo väčšiny veriteľov, ako sa uvádza v článku 42 ods. 3 zákona o konkurze (*Maksātnespējas likums*), preskúma súd podľa adresy sídla dlžníka, ktorá bola v prípade dlžníka zaregistrovaná tri mesiace pred podaním návrhu na súd. Vec, ktorá sa týka začatia konkurzného konania ustanoveného v článku 3 ods. 1 nariadenia Rady č. 1346/2000, má prešetrovať súd podľa územia, na ktorom sa nachádza centrum hlavných záujmov dlžníka. Vo veci začatia konkurzného konania ustanoveného v článku 3 ods. 2 uvedeného nariadenia však má rozhodovať súd podľa územia, na ktorom sa nachádza dlžníkov podnik [v zmysle článku 2 písm. h) nariadenia Rady č. 1346/2000] (článok 363.1 zákona o občianskom súdnom konaní),

o veci týkajúcej sa platobnej neschopnosti fyzickej osoby na základe návrhu tejto osoby rozhoduje súd v ohlásenom mieste pobytu dlžníka, ktoré bolo v prípade dlžníka registrované tri mesiace pred podaním návrhu na súd, ale ak ho nemá, podľa skutočného miesta pobytu dlžníka. Vec, ktorá sa týka začatia konkurzného konania ustanoveného v článku 3 ods. 1 nariadenia Rady č. 1346/2000, má byť preskúmaná súdom podľa územia, na ktorom sa nachádza centrum hlavných záujmov dlžníka. Vo veci začatia konkurzného konania ustanoveného v článku 3 ods. 2 uvedeného nariadenia však má rozhodovať súd podľa územia, na ktorom sa nachádza dlžníkov podnik [v zmysle článku 2 písm. h) nariadenia Rady č. 1346/2000] (článok 363.22 zákona o občianskom súdnom konaní),

vo veciach súvisiacich s konkurzom alebo likvidáciou úverových inštitúcií rozhodne súd v mieste, kde má úverová inštitúcia registrované sídlo (článok 364 zákona o občianskom súdnom konaní),

zamestnávateľ môže podať návrh na vyhlásenie štrajku (oznámenia o štrajku) za nezákonný z dôvodov uvedených v zákone o štrajku (*Streiku likums*) a v súlade s postupom, ktorý je v ňom určený. Návrh na vyhlásenie štrajku (oznámenia o štrajku) za nezákonný sa podáva na súde v mieste, kde sa má štrajk konať (článok 390 zákona o občianskom súdnom konaní),

zástupcovia zamestnancov môžu podať návrh na vyhlásenie výluky (oznámenia o výluke) za nezákonnú z dôvodov uvedených v zákone o pracovnoprávných sporoch (*Darba strīdu likums*) a v súlade s postupom, ktorý je v ňom určený. Návrh na vyhlásenie výluky (oznámenia o výluke) za nezákonnú sa podáva na súde v mieste, kde sa má výluka uskutočniť (článok 394.1 zákona o občianskom súdnom konaní).

Veci týkajúce sa nesporeného vymáhania záväzkov (*saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana*):

návrhy na dobrovoľný predaj nehnuteľného majetku na dražbe prostredníctvom súdu sa podáva na okresnom alebo mestskom súde v mieste, kde sa nehnuteľný majetok nachádza (článok 395 zákona o občianskom súdnom konaní),

návrhy na nesporené vymáhanie peňažného plnenia alebo vrátenie hnutel'ného majetku, alebo nesporené vymáhanie záväzkov vyplývajúcich zo zmlúv, ktoré sú zabezpečené záložným právom, sa podávajú na úrade pozemkového registra okresného alebo mestského súdu v ohlásenom mieste pobytu dlžníka, alebo ak ho nemá, v skutočnom mieste pobytu dlžníka (článok 403 ods. 1 zákona o občianskom súdnom konaní),

návrhy na nesporné vymáhanie záväzkov na základe listín o záložnom práve na nehnuteľný majetok alebo na základe povinnosti vypratať alebo vrátiť prenajatý nehnuteľný majetok sa podávajú na úrade pozemkového registra okresného alebo mestského súdu v mieste, kde sa nehnuteľný majetok nachádza. Ak je záväzok zabezpečený viacerými nehnuteľnosťami a návrh patrí do právomoci rôznych úradov pozemkového registra okresných alebo mestských súdov, o návrhu rozhodne oddelenie pozemkového registra okresného alebo mestského súdu v mieste, kde sa nachádza jedna z nehnuteľností podľa výberu žiadateľa (článok 403 ods. 2 zákona o občianskom súdnom konaní).

návrhy na nesporné vymáhanie záväzkov na základe hypotekárneho úveru na nákup lode sa podávajú na úrade pozemkového registra okresného alebo mestského súdu v mieste, kde je hypotekárny úver na nákup lode registrovaný (článok 403 ods. 3 zákona o občianskom súdnom konaní).

Veci týkajúce sa vymáhania záväzkov s výzvou (*saistību piespiedu izpildīšana brīdīnājuma kārtībā*):

Návrh na vymáhanie záväzkov s výzvou sa musí podať na úrade pozemkového registra okresného alebo mestského súdu v ohlásenom mieste pobytu dlžníka, alebo ak ho nemá, v jeho skutočnom mieste pobytu alebo v mieste registrovaného sídla (článok 406.2 zákona o občianskom súdnom konaní).

2.2.2.3 Môžu sa strany dohodnúť na príslušnosti súdu, ktorý by inak nebol príslušný?

Áno, je to možné. Lotyšské právne predpisy umožňujú stranám, aby si na základe vzájomnej dohody vybrali miestne príslušný súd. Pri uzatvorení zmluvy môžu zmluvné strany určiť súd prvého stupňa, ktorý bude riešiť akékoľvek budúce spory súvisiace so zmluvou alebo plnením jej podmienok. Nemôžu však zmeniť vecnú príslušnosť súdu, čiže úroveň súdu, ktorý má vec preskúmať na prvom stupni (článok 25 zákona o občianskom súdnom konaní). Navyše nemôžu zmeniť ani výlučnú príslušnosť (článok 29 zákona o občianskom súdnom konaní). Dohôd o príslušnom súde sa týkajú dve obmedzenia:

výber príslušnosti sa môže uplatňovať len v prípade zmluvných sporov,

k dohode určujúcej miestnu príslušnosť sa musí dospieť v čase uzatvorenia zmluvy a musí byť určený konkrétny súd prvého stupňa, ktorý sa bude zaoberať prípadným sporom.

3 V prípade, ak sú príslušnými súdmi špecializované súdy, ako môžem zistiť, na ktorý súd sa musím obrátiť?

Podľa lotyšských právnych predpisov sa všeobecné súdy zaoberajú občianskoprávnymi aj trestnoprávnymi vecami. Na rozdiel od iných krajín Lotyšsko nemá špecializované súdy, napríklad rodinné súdy, ani sudcov, ktorí by sa špecializovali na konkrétne právne otázky.

Ako bolo vysvetlené vyššie, občianskoprávne veci rozhodujú prvostupňové súdy. Pokiaľ vec nebola prerokovaná na nižšom súde, nemôže ju preskúmať vyšší súd. V občianskoprávných veciach je súdom prvého stupňa okresný (mestský) súd, do ktorého pôsobnosti vec patrí. Vo všeobecnosti platí, že všetky občianskoprávne spory patria do právomoci súdov, ktoré ich prešetria a rozhodnú v rámci riadneho súdneho konania.

Posledná aktualizácia: 27/04/2023

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzií na tejto webovej lokalite spravujú príslušné kontaktné body EJS. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu. Európska justičná sieť pre občianske a obchodné veci ani Európska komisia nenesú žiadnu zodpovednosť ani inak neručia za informácie alebo údaje, ktoré tento dokument obsahuje alebo na ktoré odkazuje. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.